

SPREMLJEVALNI PROGRAM:

Pogovor z umetnikom:

sreda, 8. septembra 2021, ob 18. uri.

Kolofon razstave:

Simon Mlakar: To je naše veselje
21. 7.–12. 9. 2021

Galerija Ivana Groharja
Loški muzej Škofja Loka
www.loski-muzej.si

Zanj: Aleksandra Saša Nabergoj
Kustos: Boštjan Soklič
Besedilo: Boštjan Soklič
Jezikovni pregled: Mateja Arnež
Grafično oblikovanje: Kolektiv DVA
Tehnična ekipa: Vida Grah, Boris Krajnc

Simon Mlakar
TO JE NAŠE VESOLJE

Galerija Ivana Groharja

21. 7.–12. 9. 2021
Kustos razstave: Boštjan Soklič

V Galeriji Ivana Groharja se s svojo najnovejšo prostorsko instalacijo, konceptualno zasnovano za obstoječi galerijski prostor, predstavlja vsestranski likovni ustvarjalec in član Združenja umetnikov Škofja Loka Simon Mlakar. Razstava nam ponuja vizualizacijo poglobljenih razmišljanj o nastanku vesolja, kakršnega poznamo, ter individualno interpretacijo vzpona (in možnega zatona) naše galaksije, z njo vred pa tudi naše civilizacije, katere pojavnost je v neskončnem kozmičnem prostoru najbrž povsem zanemarljiva ... ali pa tudi ne. Tega ne vemo. Postavitev je oblikovana minimalistično ter svetlobno in barvno kontrastno.

V prvem galerijskem prostoru Mlakar obravnava civilizacijski okvir homo sapiensa, na katerem se odvija človeška komedija. S prepoznavno motiviko nas sooča na samolepilni foliji, ki pokriva eno od daljših sten galerije. Monumentalna podoba v dekorativni formaciji pomeni nadaljevanje raziskovanja umetniku večno vznemirljive tematike, povezane s simboli, ki so si jih različne ideologije prisvojile v preteklosti, le da tokrat Mlakar (za razliko od rožne inštalacije v atriju ZDSLU leta 2005) svoj koncept razvija prek podobe našega (mikro)vesolja, stkanega iz prepoznavnih obeležij dveh svetovnih verstev in totalitarnega sistema (komunizma), tematizira mehanizme in sprevrženost državnih in verskih institucij, ki prastare simbole izrabljajo za doseg svojih političnih ciljev. Mlakar na svoj značilen, rahlo humoren in lahkoten način pojasnjuje podobnosti med (na videz) različnimi religioznimi govoricami in simboli, iztrganimi iz krščanskega in tudi drugih, bolj eksotičnih kontekstov, prilagojenih potrebam obstoječih sistemov. Posredno nam dokazuje, da se ideologije in vere v teku tisočletij spreminjajo, simboli pa so nespremenjeni – tako rekoč večni. Umetnik na edini galerijski podobi izpostavi tri simbole iz pradavnih virov – križ, polmesec in peterokrako zvezdo. Z dinamično likovno igro jih igrivo družijo, združuje in spravlja na isti pomen-ski imenovalce.

Križ in polmesec povezujemo z dvema največjima monoteističnima religijama – krščanstvom in islamom, zvezda (v rdeči barvi) pa je od ruske oktobrske revolucije dalje simbol komunizma ter velja za znak upora proti nacizmu in fašizmu. Križ je v tesni povezavi s starodavno svastiko, ki je obredni in okrasni simbol pri različnih ljudstvih od Tibeta do

Skandinavije. Lunin krajec (vzhajajoč ali zahajajoč) je že od začetka človeške zgodovine znamenje obilja ali rodovitnosti. Ponazarja menjajoče se letne čase, upadanje in naraščanje in tudi ženski menstrualni cikel. V deželah islama je polmesec povezan z lunarnim kolarjem, zvezda pa s sveto knjigo islama Koranom in velja za enega izmed Alahovih znakov. Motiv zvezde je antični simbol, ki so ga uporabljale vse velike srednjevzhodne religije (judovstvo, krščanstvo, islam). V krščanstvu peterokrako zvezda simbolizira pet čutov, pet Kristusovih ran in pet Marijinih radosti. Zvezda je bila in je pogosto uporabljena na zastavah in v grbih.

Drugi del Mlakarjeve razstave *To je naše vesolje* je poskus predstavitve našega vesolja v prostoru in času s pomočjo logično-znanstvene posledičnosti na izčiščen umetniško konceptualni način, ki postavlja gledalca v drugačen odnos do stvari. Drugi prostor je potopljen v črnino, prebodeno s svetlečo točko, ki si jo lahko razlagamo na več načinov: kot središče naše galaksije, kot skoncentrirano svetlobo – ostalino iz prve faze nastanka vesolja. Lahko jo imamo za izhodišče vseh galaksij, ki se od nastanka celotnega vesolja od nje odmikajo. Morda je nič, ki hkrati predstavlja neskončnost, morda pa gre za »svetlobo«, ki zaznamuje dinamiko prihoda stvari v bivanje tako v Stari zavezi kot v drugih svetih knjigah starih kultur in civilizacij. Umetnik je »kozmično luč« ali »božje oko« domiselno sestavil ter umestil v koncept celote s pomočjo žarnice iz fotografske temnice, glasove galaksij pa nam poskuša sugerirati s kakofoničnimi zvoki in disharmoničnimi zvočnimi efekti, ki so povsem enakovredni del projekta. Za razliko od znanosti, spreminjajoče neznano v znano, in ved, ki svet analizirajo in ga poskušajo obvladovati, Mlakar prikazuje lastno videnje, vodenje ter občutenje sedanje in prihodnje realnosti našega vesolja ali osončja, ležečega v spiralni galaksiji, imenovani tudi Rimska cesta. Ker vseh dogodkov znotraj naše »domače« galaksije uradni znanosti še ni uspelo v celoti razložiti in empirično raziskati, ustvarjalec zaključke uradne znanosti umetniško reinterpreтира in prenaša v celovit sistem spekulativnega tipa. Gre za neposredno modeliranje prikaza razvoja (nam znanega) vesolja od samega nastanka do potencialnega izničenja, onkraj integralne podobe stvarnosti, kakršno poznamo ali vsaj mislimo, da jo. Simon Mlakar je seznanjen z znanstvenim dognanjem, da je

od povprečne gostote snovi in energije v vesolju odvisno, ali se bo vesolje ali večno razširjalo ali pa se bo zaradi posledic težnosti morebiti sesedlo samo vase. Trenutno kaže, da je za tovrstno kataklizmo premalo mase in energije, dokazano pa je, da širjenje vesolja narašča in se bo širilo še nadalje. Iz raziskovanja gibanja galaksij strokovnjaki sklepajo, da vesolje vsebuje več snovi, kot je mogoče zaznati na običajne načine. Ta nevidna snov se imenuje temna snov in prav tej snovi umetnik namenja posebno pozornost v drugem galerijskem prostoru. Mlakar se naveže na razmišljanja fizika Stephena Hawkinga, ki je menil, da naj bi se vesolje rodilo kot neskončno majhna in zelo gosta točka, v kateri je bila kljub nepredstavljeni majhnosti zapakirana prav vsa snov, ki nas danes obkroža. Količine, kot so temperatura, gostota in sila gravitacije, naj bi imele po predvidevanju splošne teorije relativnosti ob začetku vesolja neskončne vrednosti; to pa so razmere, v katerih vsaka fizikalna teorija odpove.

Simon Mlakar z novim umetniškim projektom v Galeriji Ivana Groharja odpira mnoga vprašanja, povezana z nastankom našega vesolja, možnim obstojem alternativnih svetov in vzporednih vesolj v drugačnih prostorsko-časovnih dimenzijah. Razstava je vizualizacija avtorjevih razmišljanj o stvarnosti zunaj empiričnega dosega in neposrednega poskusa. Umetnik z vso resnostjo in filozofsko globino analizira zgodovino vedenja o nastanku našega planeta ter osončja, v katerem se nahaja, hkrati pa s kozmično alegorijo morda več kot o samem vesolju pove o človeku, njegovi naravi in načinih njegovega delovanja. Človek v svoji želji po brezmejni moči neusmiljeno uničuje naravo in s tem posredno tudi sebe. Oholo je prepričan, da je zemlja v središču vesolja. Sebe ima za najuspešnejše delo narave, za krono stvarstva, zemljo pa za središče vesolja. V vesolju išče lastno idealizirano podobo. Umetnik se zaveda, da človek ni gospodar kozmosa in da je porušenje kozmičnega ravnovesja možno. Vzroki za potencialno kataklizmo so v človekovem nezaustavljivem razvoju lastne vrste (prenaseljenost, onesnaženje in zastrupitev okolja, možnost atomske vojne) ali pa v vesoljni kataklizmi (meteoriti, trk svetov). Vesolje presega njegove telesne, psihične in intelektualne zmožnosti. V stiku z vesoljem je človek nemočen; umetnik se zaveda lastne majhnosti v neskončnem prostoru in ne zaupa »mogočnim vla-

darjem« naše dobe: zaveda se, da človek ni stroj, ki ga upravlja družba, ki ga vodi in usmerja računalnik, v katerem je programirana njegova pot od življenja do smrti. Umetnikovo svarilo je jasno: človeštvo se mora odpovedati svoji antropomorfni strasti po polščanju in nasilnem spreminjanju naravnega reda. Od prevrednotenja antropocentrizma je odvisen nadaljnji biološki obstoj rase homo sapiens. V okviru konceptualne zasnove *To je naše vesolje* Simona Mlakarja prepoznavamo aluzije na religiozne nauke, filozofske sisteme in znanstvene teorije, to pa so tiste oblike človekove zavesti, ki izvirajo iz prvotnega mitičnega pogleda na svet. Razstava *To je naše vesolje* je v resnici novodobni posnetek mita in nadomestek znanosti.

Boštjan Soklič,
kustos Loškega muzeja Škofja Loka

SIMON MLAKAR (1954)

Simon Mlakar je leta 1980 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, smer slikarstvo (mentor: A. Jemec). Živi in dela v Škofji Loki.

Mlakar je avtor, ki v svojih delih že od nekdaj zavzema kritično držo do nekaterih tem iz slovenske (pol)pretekle zgodovine in se znotraj tega ukvarja tudi s pojmom nacionalnega. V svojih delih je tako že v zgodnjih 80. letih 20. stoletja poleg krajinskih vedut, tihožitij in delavskih prizorov obravnaval tudi prizore različnih političnih manifestacij, značilnih za čas socializma, in se naslanjal tudi na značilno estetiko socialističnega realizma. Danes se na te teme navezuje preko ikonografije – sooča simbole, ki so si jih različne ideologije prisvojile v preteklosti, in sicer da bi jim odvzel ideološke predznake in vrnil njihov izvorni, univerzalni kontekst. V svojih delih komentar stanja družbe širi tudi na kontekst sodobne urbane potrošniške družbe, kamor vpelje tudi humor in estetiko poparta.